

О. І. Мельник,
к. е. н., асистент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці
А. Г. Мельник,
к. е. н., асистент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці
Л. Б. Малиш,
дослідник кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.2.32

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

O. Melnyk,
Ph.D. in Economic Sciences, assistant, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
A. Melnyk,
Ph.D. in Economic Sciences, assistant, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
L. Malysh,
researcher, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

FOREIGN INVESTMENT AS A FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

Аграрний сектор є основним постачальником сировини для промислових підприємств, які виробляють із неї готову продукцію та реалізують споживачам. Тому агросектор економіки потребує особливої підтримки та постійного інтенсивного розвитку, що значною мірою можна забезпечити за допомогою залучення іноземних інвестицій.

У статті проаналізовано вплив прямого іноземного інвестування на аграрний сектор економіки України. У ході дослідження було розглянуто фактори, які сприяють іноземному інвестуванню в український агросектор, виявлено проблеми залучення інвестицій.

Ураховуючи, що аграрний сектор економіки України є привабливим та перспективним для інвестування у статті проаналізовано основні показники, які показують активність іноземних інвесторів у аграрному секторі економіки України. З'ясовано питому вагу інвестицій в агросектор у порівнянні з іншими видами діяльності та зміну їх обсягів. Знайдено частки інвестицій, які припадають на рослинництво, тваринництво, мисливство тощо. З'ясовано які країни найбільше інвестують в аграрний сектор економіки України та в якій кількості. За результатами дослідження визначено позитивний та негативний вплив іноземного інвестування на український агросектор та обґрунтовано шляхи подолання проблем, які виникають при залученні іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки України.

The development of agrarian production has always been, is and will be a priority direction of the economy of most countries of the world, as the population of the planet is growing rapidly, and accordingly, there is a growing need for its food supply. The agrarian sector is the main supplier of raw materials for industrial enterprises that produce finished products from them and sell them to consumers. Therefore, the agricultural sector of the economy needs special support and constant intensive development, which can be achieved to a large extent by attracting foreign investment.

The purpose of the paper is to determine the influence of foreign investment on the development of the agrarian sector of Ukraine's economy, to identify the problems of investment activity and outline

ways of overcoming them. The article analyzes the impact of direct foreign investment on the agrarian sector of Ukraine's economy. The study examined factors contributing to foreign investment in the Ukrainian agricultural sector, and identified the problems of attracting investment.

Considering that the agrarian sector of Ukraine's economy is attractive and promising for investment, the main indicators that show the activity of foreign investors in the agrarian sector of Ukraine's economy are analyzed in the article. The share of investments in the agricultural sector in comparison with other types of activity and their volume changes is determined. Found share of investments in crop, livestock, hunting, etc. It was determined which countries most invest in the agrarian sector of the Ukrainian economy and in what amount. According to the results of the study, the positive and negative influence of foreign investment on the Ukrainian agricultural sector has been determined and the ways of overcoming the problems that arise when attracting foreign investments into the agrarian sector of the Ukrainian economy are substantiated.

Consequently, foreign investment plays an important role in the development of the Ukrainian agrarian sector. It carries both a positive and a negative effect for itself.

Ключові слова: аграрний сектор, інвестиції, інвестування, інвестиційна діяльність, іноземні інвестиції, акціонерний капітал, інвестиційна привабливість, власність.

Key words: agricultural sector, investment, investment activity, foreign investment, share capital, investment attractiveness, property.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток аграрного виробництва завжди було, є і буде пріоритетним напрямом економіки більшості країн світу, оскільки населення планети зростає швидкими темпами, а відповідно — зростають потреби у забезпеченні його продовольством. Аграрний сектор є основним постачальником сировини для промислових підприємств, які виробляють із неї готову продукцію та реалізують споживачам. Тому агросектор економіки потребує особливої підтримки та постійного інтенсивного розвитку, що значною мірою можна забезпечити за допомогою залучення іноземних інвестицій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням впливу прямих іноземних інвестицій на аграрний сектор України займалися такі українські вчені: В.Г. Андрійчук, І.В. Безп'ята, І.О. Бланк, О.О. Боднаренко, М.Я. Дем'яненко, П.І. Гайдуцький, В.Я. Плаксієнко тощо.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у визначенні впливу іноземного інвестування на розвиток аграрного сектора економіки України, виявлення проблем інвестиційної діяльності та окреслення шляхів їх подолання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Іноземні інвестиції — це цінності, які іноземні інвестори вкладають в об'єкти інвестиційної діяльності в Україні з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту [1].

Аграрний сектор економіки України є привабливим та перспективним для інвестування. Цьому сприяють такі фактори:

1) родючі ґрунти: Україна, друга за площею країна в Європі, відома як житниця регіону завдяки своєму "чорнозему" — виду ґрунту, надзвичайно родючому та багатому на органічну речовину, що називається гумус. Чорноземи, які займають більш ніж половину всієї території України, створюють виняткові агрономічні умови для вирощування широкого спектру сільськогосподарських культур, насамперед зернових та олійних [2];

2) сприятливі кліматичні умови для аграрного виробництва: помірний клімат, чітко виражені пори року мають суттєве значення в агросекторі. Адаптація ведення, наприклад, рослинництва потрібні в помірній кількості як і дощі, так і сонячне тепло;

3) удале географічне розташування: сприятливі агроекологічні умови створюють аграрному сектору економіки України значну конкурентну перевагу, яка доповнюється ще й вигідним географічним розташуванням. Близькість України до великих сусідніх ринків — Російської Федерації та Європейського Союзу — і доступ до глибоководних портів на Чорному морі забезпечують безпосередній доступ до світових ринків і, насамперед, до великих імпортерів зерна в країнах Близького Сходу та Північної Африки [2];

4) порівняно низький рівень заробітної плати: в Україні дуже дешева робоча сила, порівняно з країнами Європи, тому цілком логічно — інвестор платитиме, за європейськими мірками, невисоку заробітну плату та працюватиме на родючій землі. Так, у серпні 2018 року середня заробітна плата в Україні становила 8987 гривень, тобто близько 264 євро. Для порівняння: у Польщі — 1102, Франції — 2957, Німеччині — 3703 євро [3].

5) неускладнений доступ до земельних ресурсів: в Європі, найдорожче земля коштує у Мальті та Нідерландах — більше \$60 тис. за 1 га. У більшості західноєвропейських країн ціни коливаються від \$15 до \$30 тис. за гектар, а в Східній Європі — \$1—5 тис. В Україні вартість землі відштовхується не від вартості оренди, а від ціни оцінки землі, яка в середньому коливається в

межах 20—50 тис. грн по Україні за один гектар. Такий показник — офіційний рівень грошової оцінки, до якого вже увійшла вартість оренди землі, то складається наступна ситуація: за даними Держгеокадастру України громадяни-власники паїв у 2017 році отримали орендну плату у розмірі 1369 грн за гектар (близько 41 євро). Для прикладу в Австрії цей показник складає 348 євро, в Іспанії — 144 євро, в Нідерландах 791 євро тощо. Середня орендна плата за передані на земельних аукціонах ділянки із земель сільськогосподарського призначення державної власності станом на 01.01.2018 склала 2793,2 грн/га [4]. Зрозуміло, що за таких умов українська земля буде користуватися значним попитом серед іноземних інвесторів. Проте це явище не завжди є позитивним. Збільшення попиту на землю призводить до залежності від іноземних коштів. Щоб уникнути цієї залежності потрібно продовжувати мораторій на продаж земель (заборона продажу землі), але водночас скасування цього мораторію призведе до збільшення надходжень до державного та місцевого бюджетів;

5) девальвація гривні: спричиняє зниження вартості товарів та послуг, у тому числі і зниження орендної плати на землю у валютному еквіваленті, що є вигідним для іноземного інвестора.

Аграрний сектор України потребує інвестування оскільки він є стратегічним вектором розвитку економіки, який характеризує об'єми пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, формує валютні прибутки держави за рахунок експорту, визначає стан і тенденції розвитку сільських територій. Агросектор є базою для розвитку інших секторів економіки, що забезпечує продовольчу безпеку всередині країни, вирішує питання зайнятості населення, і стимулює стратегічний розвиток [5].

Як і в будь-якій сфері економіки в аграрному секторі також існують певні проблеми, які стримують залучення іноземних інвестицій. Досліджуючи це питання ми виділили наступні проблеми:

1) політична нестабільність в країні: військові події на Сході України, окупація Криму, висока корупційність влади — фактори, які знижують імідж країни та позиціонують її як інвестиційно непривабливу;

2) недосконалість та нестабільність законодавчої бази: на сьогодні в Україні, на жаль, не існує конкретного законодавчого акту, який ефективно регулював би інвестиційні відносини. Сьогоднішні закони не надають гарантій захисту інвестору у разі їх змін, які відбуваються досить часто. Немає також чіткої процедури набуття інвестором прав власності на землю. Зрозуміло, що будувати велике підприємство на такій землі є дуже ризиковано, оскільки власник цієї землі будь якої миті може розірвати договір оренди;

3) сповільнене реформування економіки: в Україні й досі не утворилося такого ринкового середовища, яке

Таблиця 1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності, млн дол. США

Вид економічної діяльності	2010 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Станом на 01.07.2018 р.
	Обсяги на 1 січня				
Сільське, лісове та рибне господарство	669,2	502,2	586,2	621,9	580,3
Промисловість	16 473,7	9 893,6	9 667,6	10685,6	10 910,4
Будівництво	1 082,2	1 104,1	1 043,3	1 052,1	928,3
Оптова роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4 341,1	5 247,4	5 106,5	5 140,8	5 053,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	923,6	1 088,0	1 086,0	1 164,4	1 005,0
Операції з нерухомим майном	2 371,3	3 882,1	3 764,4	3 790,6	3 911,7
Телекомунікації	1 572,3	2 089,4	2 075,7	2 163,6	2 194,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 133,1	2 222,6	2 253,5	2 303,6	2 228,6

Джерело: Сформовано на основі даних Державної служби статистики України.

було б сприятливим для інвесторів. Також чітко не визначені права власності на землю та сама ціна землі, з чим пов'язаний і наступний фактор.

4) відсутність повноцінного ринку землі: функціонування повноцінного ринку землі дало б можливість правильно розраховувати її ринкову ціну, зводити продавців та покупців, підвищувати інформованість інвесторів тощо. При набутті права власності на землю інвестор буде більш зацікавлений у її розвитку (наприклад, заснування власного підприємства тощо), оскільки це йому принесе досить високі прибутки, а державі позитивний економічний ефект;

5) високі темпи інфляції: в Україні рівень інфляції вищий ніж у країнах Європи. Це один із основних факторів, який негативно впливає на формування інвестиційного клімату;

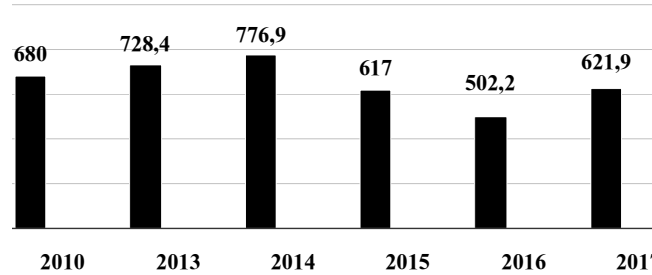
6) низька купівельна спроможність громадян: цей фактор зменшує можливість реалізації продукції на внутрішньому ринку, який є прямим і економічно вигідним каналом збуту;

7) недостатньо розвинена інфраструктура: зрозуміло, що для реалізації своїх економічних інтересів інвестору потрібні оперативні зв'язки не тільки всередині країни, а й за її межами. Зрозуміло, що цей факт негативно вплине на вибір країни, де він захоче здійснювати свою діяльність;

8) недосконала фінансова та податкова політика: в Україні часто змінюється система оподаткування: ставки податку, порядок їх сплати, що завдає значних клопотів кожному суб'єкту господарювання. Також інвестори досить часто зустрічаються з проблемою виведення отриманих прибутків закордон, що змушує їх шукати шляхи обходу цього обмеження;

9) фізично зношене та морально застаріле обладнання і низька конкурентоспроможність аграрної продукції: інвесторів, які хочуть вкласти гроші уже в існуючий бізнес також відлякує відсутність високотехнологічного обладнання, за допомогою якого виготовляти продукцію стає продуктивніше. Із застарілим обладнанням не можливо виготовити справді конкурентоспроможну продукцію, яка є запорукою здійснення ефективної господарської діяльності.

Також до проблем, які стримують залучення іноземних інвестицій можна віднести: тінізацію економіки;

Рис. 1. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал агросектору України, млн дол. США

Джерело: побудовано на основі статистичних даних.

відсутність стимулів для залучення інвестицій з боку держави (певні податкові пільги); нестача оперативної ринкової інформації та низький рівень співробітництва з інвесторами.

Тож для вивчення прямих іноземних інвестицій в структурі аграрного сектору України проведемо аналіз величин прямих інвестицій в аграрний сектор України порівняно з іншими видами економічної діяльності (табл. 1).

Як видно з даних таблиці 1, станом на 01.01.2018 року та перше півріччя 2018 року обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор порівняно з 2010 роком зменшився на 47,3 млн дол. США та 88,9 млн дол. США відповідно, що є вкрай невтішною тенденцією. У порівнянні з іншими видами економічної діяльності в агросектор спрямовується найменша кількість іноземних інвестицій. Станом на 01.07.2018 року прямі інвестиції в агросектор склали близько 1,7 % від загальної кількості іноземних інвестицій в економіку України (580,3 з 32 629,9 млн дол. США)

Щоб дізнатися як змінюється ситуація в Україні щодо обсягу прямих іноземних інвестицій в агросектор порівняємо дані за 2010—2017 роки (рис. 1).

У динаміці обсягів прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал агросектору України простежується збільшення інвестицій до 2014 року включно,

зменшення на 159,9 млн дол. США у 2015 році та знову збільшення у 2017 році у порівнянні з 2016 роком на 119,7 млн дол. США.

Детальніше розглянемо іноземні інвестиції в агросектор за внутрішнім поділом Секції А "Сільське, лісове та рибне господарство" згідно з КВЕД-2010 (рис. 2).

Отже, найбільше обсягів прямих інвестицій спрямовується у рослинництво — 55,4%, зокрема у підрозділ "Вирощування однорічних і дворічних культур". На тваринництво припадає 30,4% інвестицій. Найменше іноземних інвестицій припадає на підрозділ "Відтворення рослин" та "Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг".

Проаналізуємо обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор з країн світу, щоб дізнатися внесок кожної з них у загальний обсяг інвестування (табл. 2).

Згідно з даними таблиці 2 найбільше іноземних інвестицій в агросектор української економіки надходить з Кіпру — близько 28,6% від загальної кількості інвестицій. Але, якщо аналізувати частку інвестицій в агросектор окремої країни до загальної кількості інвестицій із цієї країни, то лідируючу позицію займає Данія. Майже третина данських інвестицій спрямована в саме в аграрний сектор економіки України. Також вагомими інвесторами є Віргінські острови, Німеччина та Велика Британія.

Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в агросекторі України у 2017 році

Джерело: складено на основі даних джерела [6].

Таблиця 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій окремих країн у агросектор станом на 1.01.2018 року

Країна	Загальний обсяг інвестицій, млн дол.	У тому числі у сільське, лісове та рибне господарство, млн дол.	Частка інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі, %	Частка країни в інвестиціях у сільське господарство, %
Кіпр	8 930,9	145,1	1,6	28,6
Віргінські острови	1 358,2	85,4	6,2	16,9
Німеччина	1 682,9	82,8	4,9	16,3
Велика Британія	1 946,4	35,2	1,8	6,9
Данія	153,6	56,1	36,5	11,1
Польща	571,4	31,5	5,5	6,2
Франція	723,4	28,3	3,9	5,6
США	517,4	19,6	3,7	3,9
Нідерланди	6 395,3	14,4	0,2	2,8
Швейцарія	1 515,9	4,2	0,3	0,8
Російська Федерація	797,5	3,9	0,4	0,8
Усього	25833,7	506,5	1,9	100

Джерело: сформовано на основі даних Державної служби статистики України.

Отже, тепер ми можемо визначити як впливає залучення іноземних інвестицій на розвиток аграрного сектору економіки України:

1) разом із припливом коштів залучаються також нові передові технології, певні інновації у виробництві та управлінні, які місцеві підприємства можуть взяти за приклад для впровадження нововведень на своїх підприємствах. Більшість українських виробників вивчають іноземний досвід своїх колег для підвищення ефективності власної господарської діяльності, що несе за собою приплив коштів у національну економіку. Також збільшується ефективність використання ресурсів, які, як відомо, є вичерпними;

2) за допомогою залучення іноземних інвестицій підвищується конкурентоспроможність національної продукції. Відомо, що українська аграрна продукція в основному не є конкурентоспроможною на міжнародному ринку. На це впливають такі фактори як: застаріле обладнання, за допомогою якого не можливо підвищити продуктивність праці; застаріла технологія виробництва продукції, що робить її не такою якісною, як, наприклад у країнах Європи; низький рівень зацікавлення та вмотивованості працівників тощо. Залучення інвестицій дасть змогу вирішити дані проблеми, що посприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції та створенню позитивного інвестиційного іміджу України;

3) створення іноземних підприємств спричинить посилення конкуренції на місцевих ринках, а це в свою чергу спонукатиме національних виробників працювати ефективніше, щоб бути конкурентоспроможними;

4) залучення іноземних інвестицій посприятиме підвищенню продуктивності праці, оскільки іноземні компанії вкладають більше капіталу на одиницю праці, що має безпосередній зв'язок з її підвищенням. Саме від наявності інвестицій, їх адекватності потребі розвитку та ефективності використання, залежить економічний розвиток аграрних підприємств та продуктивність аграрного сектора економіки України в цілому [8, с. 6];

5) прямі іноземні інвестиції безпосередньо впливають на формування інвестиційних фондів приймаючої країни. Можливо, іноземні капіталовкладення зможуть стати додатковим джерелом поповнення національних

капіталів, що сприятиме розширенню капітальних ресурсів приймаючої країни;

6) прихід іноземних фірм на національний ринок призводить до заміщення чи витіснення менш ефективних національних компаній, що спричинює перерозподіл внутрішніх ресурсів між більш і менш рентабельними компаніями і сприяє зростанню середнього рівня продуктивності праці і середніх доходів на душу населення у приймаючій країні [7];

7) залучення іноземних інвестицій забезпечить збільшення дохідної частини бюджету за допомогою сплати податків та підвищить рівень зростання економіки в цілому;

8) створення нових робочих місць для населення країни;

9) залучення іноземних інвестицій та співробітництво з іноземними інвесторами посилить інтеграцію України в світове господарство.

Однак, будь-які економічні події несуть за собою не тільки позитивний ефект, а й інколи негативний. Розглянемо такі загрози:

— приплив іноземних інвестицій може призвести до посилення залежності національної економіки від іноземного капіталу;

— послаблення конкурентних позицій місцевих підприємств, які можуть втратити свої прибутки та згорнути господарську діяльність;

— створення нових підприємств може погіршити екологічну ситуацію в країні;

— іноземні інвестори можуть використовувати Україну лише як сировинний придаток. Експортувавши необхідні ресурси, вони виготовлять готову продукцію за кордоном та, потім, завезуть її як імпорту. Це погіршить економічну ситуацію в країні та зменшить її частку у структурі доданої вартості, що в загальному веде до погіршення національного добробуту населення;

— можливе посилення монополізації ринку. Зрозуміло, що іноземна компанія буде мати передові позиції на ринку та зможе захопити більший його сегмент за рахунок високої конкурентоспроможності своєї продукції. Це є негативним процесом, оскільки веде до падіння виробництва інших суб'єктів господарювання.

Відомо, що ефективне функціонування ринку можливе лише за наявності вільної конкуренції;

— при залученні іноземних інвестицій можливе виникнення конфліктів між країною-репацієнтом та іноземним інвестором.

ВИСНОВКИ

Отже, іноземне інвестування відіграє значну роль у розвитку аграрного сектора економіки України. Воно несе за собою як позитивний, так і негативний ефект. Як і будь-яке економічне явище, іноземне інвестування має проблемні моменти, а сам інвестор стикається з певними труднощами у процесі реалізації своєї діяльності. Тож необхідно визначити шляхи подолання проблем пов'язаних із залученням прямих іноземних інвестицій в агросектор економіки України. Пропонуємо такі шляхи вирішення:

— створити повноцінний ринок землі. Як вже зазначалося, це дасть можливість правильно визначити ціну землі, зводити продавця та покупця тощо;

— прийняти ефективні нормативно-правові акти щодо регламентації земельних відносин та прав власності на землю. Дозвіл інвесторам купувати, а не орендувати землю дасть змогу збільшити приплив інвестицій;

— створити сталі, доступні податкове законодавство, задіяти стимули для здійснення інвестиційної діяльності у вигляді низьких ставок податку та у спрощенні механізму їх сплати, а також у виді надходження дотацій;

— швидше та ефективніше впроваджувати реформи. Інвестори покладають великі надії на те, що здійснення реформ зробить країну більш привабливою для інвестування. Впровадження реформ зменшить темпи інфляції, підвищить купівельну спроможність громадян, зменшить рівень тінізації економіки тощо;

— створити єдиний інформаційний простір для іноземних інвесторів, щодо пропозицій на ринку землі України та співробітництва з іншими внутрішніми та зовнішніми інвесторами;

— почати боротися з корупцією, оскільки вона підриває довіру інвестора до влади та не позиціонує країну як безпечну для ведення економічної діяльності;

— забезпечити належний механізм виведення прибутків закордон так, щоб інвестор не шукав шляхів обходу цього механізму;

— створити оперативні зв'язки країни з світовими ринками.

Вважаємо, що виконання вищевказаних дій посприятиме створенню привабливого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки України.

Література:

1. Чернишова Л.О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л.О. Чернишова, В.В. Сазонова // Бізнес Інформ. — 2013. — № 2. — С. 87—90.

2. Ukraine: Soil Fertility to Increase Climate Resilience in Ukraine [Електронний ресурс] / The World Bank. — Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/news/feature/2014/12/05/ukraine-soil>

3. Павловський А. Як реформувати ринок оплати праці [Електронний ресурс] / А. Павловський // Нове время. — 2018. — Режим доступу: <https://nv.ua/>

ukr/opinion/pavlovsky/jak-reformuvati-rinok-oplati-pratsi-2504280.html

4. Оренда сільськогосподарських земель: зберігається дворазовий розрив між платою за державні та приватні землі [Електронний ресурс] // Держгеокадастр України. — Режим доступу: <http://land.gov.ua/orenda-silskohospodarskykh-zemel-zberihaietsia-dvorazoviy-rozryv-mizh-platoiu-za-derzhavni-ta-pryvatni-zemli/>

5. Жук Х.І. Прямі іноземні інвестиції у сільське господарство України [Електронний ресурс] / Х.І. Жук // Інтернаука. — Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1427903681122.pdf>

6. Рєпін К. Схованка для виробничої культури [Електронний ресурс] / К. Рєпін // Журнал "Зерно". — Режим доступу: <https://www.zerno-ua.com/journals/2017/iyun-2017-god/showanka-dlya-virobnichoyi-kulturi>

7. Кіс Г.В. Іноземний інвестор на українських теренах: проблеми чи перспективи [Електронний ресурс] / Г.В. Кіс // Вишня: ВКЛНАУ. — 2018. — Випуск 2. — Режим доступу: <http://www.vyshnya.in.ua/2018/06/27/%D1%96%D0%BD%>

8. Мельник О.І. Організаційно-економічні умови активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України / О.І. Мельник, А.Г. Мельник, Ю.О. Пасічник // Агросвіт. — 2018. — № 22. — С. 3—9.

References:

1. Chernyshova, L. and Sazonova, V. (2013), "Features of attraction and stimulation of foreign investment in Ukraine", *Biznes Inform*, vol. 2, pp. 87—90.

2. The World Bank (2014), "Ukraine: Soil Fertility to Increase Climate Resilience in Ukraine", available at: <http://www.worldbank.org/uk/news/feature/2014/12/05/ukraine-soil> (Accessed 20 Dec 2018).

3. Pavlovsky, A. (2018), "How to reform the labor remuneration market", *New time*, available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/pavlovsky/jak-reformuvati-rinok-oplati-pratsi-2504280.html> (Accessed 18 Dec 2018).

4. The State Geocodist of Ukraine (2017), "Lease of agricultural land: there is a double gap between the payment for public and private land", available at: <http://land.gov.ua/orenda-silskohospodarskykh-zemel-zberihaietsia-dvorazoviy-rozryv-mizh-platoiu-za-derzhavni-ta-pryvatni-zemli/> (Accessed 19 Dec 2018).

5. Zhuk, H. (2014), "Foreign direct investment in agriculture of Ukraine", *Internauka*, available at: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1427903681122.pdf> (Accessed 21 Dec 2018).

6. Repin, K. (2017), "The Cabin for Production Culture", available at: <https://www.zerno-ua.com/journals/2017/iyun-2017-god/showanka-dlya-virobnichoyi-kulturi> (Accessed 20 Dec 2018).

7. Kis, G. (2018), "Foreign Investor in Ukrainian Territories: Problems or Perspectives?", available at: <http://www.vyshnya.in.ua/2018/06/27/%D1%96%D0%BD%> (Accessed 22 Dec 2018).

8. Melnyk, O. Melnyk, A. and Pasichnyk, Yu. (2018), "Organizational and economic conditions of activation of investment activity in the agrarian sector of the ukrainian economy", *Agrosvit*, vol. 22, pp. 3—9.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2018 р.